

»Bez Crkve ne bismo mogli opstati«

»Za moj hrvatski rod ću živiti, ću umrijeti, zakriknut ću huru, da čuje cijeli svijet!« — pjevao je stihove himne gradišćanskih Hrvata na otvaranju »Tjedna gradišćanskih Hrvata« gospodin Andreas Berlakovich, veleposlanik Republike Austrije u Republici Hrvatskoj. Veleposlanik Berlakovich Gradišćanac je rođen godine 1931. u Velikom Borištofu u Srednjem Gradišću. Studirao je filozofiju, teologiju, pravo i umjetnost. Doživio čast da bude prvi austrijski veleposlanik u svojoj napokon neovisnoj pradomovini Hrvatskoj. Za himnu rado ističe da je »himna svih naših Gradišćanaca, ne samo onih iz današnjeg Gradišća u Austriji«. Spjevana je na jeziku gradišćanskih Hrvata, na jeziku koji je u vrijeme koncilske liturgijske reforme zbog svoje posebnosti priznat od Svete Stolice kao liturgijski jezik. Unatoč prepunoj diplomatskoj satnici vrlo je rado našao vremena za razgovor za Glas Koncila o netom završenom tjednu u kojem su se predstavili gradišćanski Hrvati.

GK: Po čemu je »Tjedan gradišćanskih Hrvata« bio važan za Hrvatsku, a po čemu za gradišćanske Hrvate?

Berlakovich: Za Hrvatsku je važan zbog toga što u posljednje vrijeme, posljednjih godina, nisu naši gradišćanski Hrvati imali toliko kontakata s Hrvatskom. A za Hrvatsku je to od velikog značenja povijesno, a sada i u drugim pogledima. Za gradišćanske Hrvate je važno da malo obnove one svoje stare veze sa starom domovinom, jer oni ipak žive već četrsto pedeset do petsto godina u tim krajevima Austrije, Mađarske, Slovačke, Češke, gdje ih još i dan danas ima.

GK: Je li program bio dovoljno raznovrstan da cjelovito predstavi gradišćanske Hrvate?

Berlakovich: Program je bio jako dobar. Imali smo izložbu umjetnika. Onda, ono što je i za jednu i za drugu stranu interesantno, izložbu o humanitarnoj pomoći gradišćanskih Hrvata Hrvatskoj. A i sve drugo. Bilo to predstavljanje suvremene književnosti gradišćanskih Hrvata, tribina o jeziku, koncert ozbiljne glazbe, nogomet ili rock — koncert. Ta grupa »Bruji« jaka je! I da ne zaboravimo pučko veselje i kao jednu od glavnih, najvažnijih točaka, misu na gradišćanskohrvatskom jeziku u prvostolnoj crkvi, zagrebačkoj katedrali. Dakle, bili su gradišćanski Hrvati prilično jako i široko zastupljeni.

GK: Zašto ste na otvaranju tjedna tako ponosno istaknuli da gradišćanski Hrvati nisu otišli u Austriju kao »bjegunci«, tj. izbjeglice?

Berlakovich: Budući da nas uvijek i svagdje krivo shvaćaju. To je povijesna pogreška. Oni austrijski vojskovođe, oni su nas zvali u pomoć već od Mohača nadalje, i do Beča. Tako da je velik dio naših gradišćanskih Hrvata došao u službi, u pomoć Austriji. Svakako je bilo i takvih koji su onda pošli zajedno s nama. Ali nismo mi bili bjegunci.

GK: Vi ste i dandanas ostali u službi Austriji, kao veleposlanik...

Berlakovich: Da. Vidite, nas gradišćanskih Hrvata ima. Mi smo tamo u Austriji jako kod kuće. Ja naročito mogu govoriti o Austriji. Mi smo tamo apsolutno integrirani. Ali mi smo taj mali hrvatski narod koji je svagdje zastupan. Bilo to u parlamentu, u vladi, u školi, u kulturnim zbivanji-

ma, na televiziji, bilo gdje. I u diplomatskoj službi, svagdje nas ima.

GK: Pomaže li Vam ili odmaže u diplomatskoj službi hrvatsko podrijetlo kad zastupate austrijske interese?

Berlakovich: Meni je to puno pomoglo, jer s hrvatskim jezikom donio sam jednu prilično važnu stvar. Naime, slavenske jezike. One koje trebamo u diplomatskoj službi. Slavenski su se jezici u našoj službi pogotovo prije, sada već ne toliko, prilično slabo govorili.

GK: Je li Vam ikad prigovarano da zbog svog podrijetla previše »zagovarate« hrvatske interese?

Berlakovich: Ne. Ja sam baš zbog toga dobio mjesto u Zagrebu jer sam gradišćanski Hrvat.

GK: Kroz povijest Katolička Crkva puno je značila gradišćanskom identitetu. Što ona danas znači gradišćanskim Hrvatima?

Berlakovich: Mi smo svjesni toga da bez Crkve ne bismo mogli opstati. Bilo je i jake mađarizacije i germanizacije. I putova koji su nas vodili dalje iz našega kraja. Iz Gradišća u Beč ili preko oceana, gdje nas živi mnogo. Naši najveći gradovi su Toronto u Kanadi i Chicago u Americi. Ali uvijek smo našli naše mjesto i naš zavičaj u Crkvi. Za vrijeme 1938. i 1939. godine, kad je došao Hitler, nismo imali mogućnost govoriti hrvatski nigdje. Niti u jednom uredu, nigdje. Samo je Crkva zadržala hrvatski jezik.

A danas je situacija takva da govorimo hrvatski gdje hoćemo. Crkva, mi velimo »Crkva«, i danas je

prisutna. Budući da sada i drugi slojevi naroda igraju veću ulogu kao Hrvati, onda možda Crkva ne igra tako veliku kao prije. Ali to je sasvim normalno.

GK: Iz Gradišća je stizala velika humanitarna pomoć i mnoga djeca su tamo smještena. Nastavljaju li se humanitarne akcije i priprema li se koja nova?

Berlakovich: Rekao bih da se iskazalo ne samo Gradišće, nego cijela Austrija. Naime, cijeli austrijski narod iskazao se u humanitarnoj pomoći koja je bila jako velika. Vidjeli ste akciju »Susjed u nevolji«, samo da jedno spomenem. U tome su svakako naši gradišćanski Hrvati igrali veliku ulogu, a igraju i sada. Kod takvih stvari čovjek se malo umori. Ali ja sam jako sretan da se moji Austrijanci nisu umorili, nego da to ide dalje. I da ima inicijativa. Jedna stvar koja tako dugo ide, a da se tako dobro i dalje širi. Znam isto tako da ćemo opet hrvatskoj djeci poslati darove za Božić, kao i prošle godine. Podupiremo i inicijative obnavljanja sela u Slavoniji, i u Gorskom kotaru. Pomažemo tim ljudima da svojom snagom, a našim materijalom obnove svoje kuće.

GK: U Hrvatskoj se još uvijek najviše zna o austrijskim Gradišćancima. Hoće li tjedan povezati i Gradišćance iz raznih država međusobno?

Berlakovich: Mi smo prilično dobro povezani. Dosadašnji istočni sistemi nisu nam dali toliko mogućnosti, ali otkako je komunizam propao, imamo jake odnose između svih naših gradišćanskih Hrvata i lako se povezujemo.

GK: Bilo je predstavljeno nekoliko društava gradišćanskih Hrvata. Jeste li vi član kojega od njih?

Berlakovich: Sigurno. Za nas je normalno da smo članovi bar jednoga društva. Ja sam već dosta dugo član Hrvatskoga akademskog kluba. Biti članom jednoga društva znači za nas da se negdje brinemo za opstanak i proširenje naše vlastite kulture. Naše kulture koja je naročito hrvatska. Koja je iz njemačkog ili mađarskog okružja, a mi to onda pretvaramo u našu gradišćansku, rekao bih gradišćanskohrvatsku kulturu.

GK: Ima li potrebe da se Hrvatska predstavlja Gradišćancima?

Berlakovich: I to. Mislim da smo uvijek imali odnose s pradomovinom. Ona se katkada prikazivala izložbama i slično. Mislim da sada duže vrijeme nije bilo većega predstavljanja. Ja mislim da bi to bilo vrlo potrebno i da bi moralo biti češće. A bilo bi dobro da i Crkva možda održava malo jače odnose s gradišćanskim Hrvatima. Da se dođe na proštenje, ili kako mi Gradišćanci kažemo »svodišće«. I da se naši gradišćanski Hrvati malo jače zainteresiraju za Majku Božju Bistričku, Trsat i za druga hrvatska svetišta.

Josip Štilinović